
ĮVADAS

LIETUVOS IR RUSIJOS SUTARTIS DĖL TARPVALSTYBINIŲ SANTYKIŲ PAGRINDŲ TARPTAUTINĖS TEISĖS RAIDOJE

Prof. habil. dr. Vilenas Vadapalas
Advokatas

1991 m. liepos 29 d. Maskvoje buvo sudaryta Sutartis tarp Lietuvos Respublikos ir Rusijos Tarybų Federacinės Socialistinės Respublikos dėl tarpvalstybinių santykių pagrindų (toliau – 1991 m. liepos 29 d. sutartis arba Sutartis). Tą pačią dieną buvo sudarytas 1991 m. liepos 29 d. Lietuvos Respublikos ir Rusijos Tarybų Federacinės Socialistinės Respublikos susitarimas dėl bendradarbiavimo ekonominėje ir socialinėje-kultūrinėje RTFSR Kaliningrado srities raidoje.

1991 m. liepos 29 d. sutarties preambulė skelbia, kad šalys ją sudarė „prikirdamos praeičiai įvykius ir veiksmus, kurie kliudė kiekvienai Aukštajai Susitariančiai Šaliai visiškai ir laisvai įgyvendinti savo valstybinį suverenitetą.“ Preambulė taip pat deklaruoja Sutarties šalių įsitikinimą, „jog TSR Sąjungai pašalinus Lietuvos suverenitetą pažeidžiančias 1940 metų aneksijos pasekmes, bus sudarytos papildomos Aukštųjų Susitariančiųjų Šalių ir jų tautų tarpusavio pasitikėjimo sąlygos.“ Sudarydamos šią sutartį Lietuva ir Rusija nusprendė „abiejų šalių tautų labai savo tarpvalstybinius santykius kurti draugystės, geros kaimynystės, lygiateisiškumo ir abipusės naudos principais pagal visuotinai pripažintas tarptautinės teisės normas.“

1991 m. liepos 29 d. sutarties 1 straipsnyje Lietuva ir Rusija „pripažįsta viena kitą visateisiais tarptautinės teisės subjektais ir suvereniomis valstybėmis pagal jų valstybinį statusą, įtvirtintą pamatiniuose aktuose, priimtuose Rusijos Tarybų Federacinės Socialistinės Respublikos 1990 metų birželio 12 dieną ir Lietuvos Respublikos – 1990 metų kovo 11 dieną.“ Kiekviena šalių „pripažįsta kitos Aukštosios Susitariančiosios Šalies neatimamą teisę į valstybinę nepriklausomybę, visišką kitos Aukštosios Susitariančiosios Šalies įstatymų leidžiamosios, vykdomosios ir teisminės valdžios pilnumą jos teritorijoje.“ Šiame pamatiniame 1991 m. liepos 29 d. sutarties straipsnyje Lietuva ir Rusija įsipareigojo tarpusavio santykiuose nenaudoti jėgos ir grasinimo jėga, nesikišti į viena kitos vidaus reikalus, gerbti suverenitetą, teritorinį vientisumą ir sienų neliečiamybę pagal Saugumo ir bendradarbiavimo Europoje pasitarimo principus, taip pat savo tarpusavio santykiuose sąžiningai laikytis visuotinai pripažintų tarptautinės teisės principų bei normų ir neprisidėti, kad trečiosios šalys jas pažeistų vienos

iš šalių atžvilgiu. Tai svarbiausias Sutarties straipsnis, skelbiantis abiejų tautų, išsivadavusių iš sovietinės tironijos, santykių esmę ir jų ateitį.

Sutarties preambulės ir 1 straipsnio normos pagrįstos šiuolaikinės bendrosios tarptautinės teisės principais ir normomis. Jų negalima vertinti tik kaip dvišalės (partikuliarinės) tarptautinės teisės dalies.

Sutarties 20 straipsnyje nurodyta, kad ji sudaroma dešimčiai metų, išskyrus Sutarties 1 straipsnį, kurio galiojimo laikas neribotas. Sutartis galioja ir šiandien, nes joje įtvirtinta, kad praėjus dešimčiai metų jos galiojimas bus savaimė pratęstas tokiam pačiam laikotarpiui, jeigu likus ne mažiau kaip šešioms mėnesiams iki jos galiojimo laiko pabaigos nė viena iš šalių raštu nepraneš, kad ji nori nepratęsti Sutarties arba padaryti joje pakeitimų.

Sutartis turi bruožų, analogiškų 1920 m. liepos 12 d. Maskvoje pasirašytai Lietuvos ir Rusijos Tarybų Federacinės Respublikos taikos sutarčiai (toliau – Taikos sutartis), kurioje Rusija be atodairių pripažino Lietuvos valstybės savarankiškumą ir nepriklausomybę su visomis iš tokio pripažinimo kylančiomis juridinėmis pasekmėmis ir gera valia visiems laikams atsisakė visų Rusijos suvereniteto teisių, kurių ji yra turėjusi lietuvių tautos ir jos teritorijos atžvilgiu¹. Pagrindinis šių dviejų sutarčių skirtumas yra tai, kad pirmoji buvo sudaryta pagal klasikinės tarptautinės teisės normas, susiformavusias XIX amžiuje, o sudarant antrąją galiojo šiuolaikinės tarptautinės teisės normos, nepripažįstančios kitos valstybės teritorijos įgijimo karine jėga ar grasinant jėga, todėl 1991 m. Rusijos Federacija neturėjo jokių suvereniteto teisių Lietuvos atžvilgiu.

Rusijos Federacija nesutiko įrašyti į Sutarties preambulę nuorodos į 1920 m. Taikos sutartį. Derybose dėl Sutarties Rusijos Federacijos atstovai teigė, kad Rusijos Federacija nesivadovauja bolševikų valdžios sudarytomis sutartimis.

1940 m. Sovietų Sąjunga įvykdė agresiją prieš Lietuvos Respubliką², jos kariuomenė okupavo Lietuvą ir tais pačiais metais SSRS aneksavo (prijungė) Lietuvą. Šie tarptautinės teisės pažeidimai netiesiogiai pripažinti Sutarties preambulėje, kurioje reikalaujama pašalinti Lietuvos suverenitetą pažeidžiančias

¹ Taikos sutarties I straipsnis skelbė:

„Remdamasi Rusijos Federacinės Socialistinės Tarybų Respublikos paskelbta visų tautų teise laisvai apsispręsti ligi joms visiškai atsiskiriant nuo valstybės, kurios sudėtyje jos yra, Rusija be atodairių pripažįsta Lietuvos Valstybės savarankiškumą ir nepriklausomybę su visomis iš tokio pripažinimo einančiomis juridinėmis sėkmėmis ir gera valia visiems amžiams atsisako nuo visų Rusijos suvereniteto teisių, kurių ji yra turėjusi lietuvių tautos ir jos teritorijos atžvilgiu. Kad Lietuva buvo kuomet priklausiusi Rusijai, tas faktas neuždeda lietuvių tautai ir jos teritorijai joks pareigų Rusijos link.“

² 1933 m. liepos 5 d. Lietuvos ir SSRS konvencijos užpuolimui apibrėžti II straipsnis *inter alia* nustatė:

„Tuo būdu tarptautiniame kiverče, atsižvelgiant į galiojančias susikivirčijusių šalių sutartis, užpuolike valstybe bus pripažinta ta, kuri pirma padarys vieną iš šių veiksmų: <...> 2. Įsibraus ginkluotomis jėgomis, net ir karo nepaskelbusi, į kitos valstybės teritoriją; <...>“

1940 m. aneksijos pasekmes. Belieka paminėti, kad 1989 m. gruodžio 24 d. SSRS Liaudies deputatų suvažiavimo nutarime „Dėl Tarybų Sąjungos ir Vokietijos 1939 metų nepuolimo sutarties politinio ir teisinio įvertinimo“ SSRS pripažino Molotovo–Ribentropo pakto, pagal kurį Lietuva Sovietų Sąjungos buvo aneksuota, neteisėtumą. Pagal tarptautinę teisę Rusijos Federacija tapo SSRS teisių ir pareigų tęsėja.

Kaip minėta, 1991 m. liepos 29 d. sutartyje Lietuva ir Rusija „pripažįsta viena kitą visateisiais tarptautinės teisės subjektais ir suvereniomis valstybėmis pagal jų valstybinį statusą, įtvirtintą pamatiniuose aktuose, priimtuose Rusijos Tarybų Federacinės Socialistinės Respublikos 1990 metų birželio 12 dieną ir Lietuvos Respublikos – 1990 metų kovo 11 dieną.“ Tarptautinėje teisėje valstybės pripažinimas yra neatšaukiamas ir nepanaikinamas aktas. 1991 m. liepos 29 d. sutartimi pripažintas Lietuvos Respublikos tarptautinis teisinis statusas yra valstybės identiteto (tapatumo) pripažinimas, o tai reiškia, kad 1991 m. liepos 29 d. Lietuvos Respublika yra identiška Lietuvos valstybei, kurią 1940 m. aneksavo Sovietų Sąjunga. Šia Sutartimi Rusijos Federacija pripažino tokį Lietuvos Respublikos tarptautinį statusą, koks įtvirtintas Lietuvos Respublikos 1990 m. kovo 11 d. akte „Dėl Lietuvos nepriklausomos valstybės atstatymo“. 1990 m. kovo 11 d. akte Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba, „reikšdama tautos valią“, paskelbė, kad ji, „kaip suverenių galių reiškėja, šiuo aktu pradeda realizuoti visą Valstybės suverenitetą.“ 1990 m. kovo 11 d. Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba-Atkuriamasis Seimas taip pat priėmė įstatymą „Dėl 1938 metų gegužės 12 dienos Lietuvos Konstitucijos galiojimo atstatymo“. Tai valstybės suvereniteto restitucijos aktai, įvykdyti tautos valia.

Lietuvos valstybės restitucija taip pat pagrįsta valstybių atsakomybės už tarptautinės teisės pažeidimus normomis, kurios reikalauja, kad būtų atkurta nukentėjusios valstybės teisinė padėtis ir teisės, buvusios iki įvykdant tarptautinės teisės pažeidimą. Lietuvai atkūrus nepriklausomybę, Rusijos Federacijai teko pareiga išvesti buvusios SSRS kariuomenę iš Lietuvos Respublikos teritorijos. Šią pareigą Rusijos Federacija įvykdė 1993 m. rugpjūčio 31 d. pagal 1992 m. rugpjūčio 8 d. Maskvoje pasirašytą Rusijos kariuomenės išvedimo iš Lietuvos grafiką. Derybose dėl Rusijos Federacijos kariuomenės išvedimo Lietuvos delegacija vadovavosi tiek bendrosios tarptautinės teisės principais ir normomis, tiek 1991 m. liepos 29 d. sutartimi – visa tai palengvino 1992 m. rugpjūčio 8 d. Rusijos Federacijos kariuomenės išvedimo grafiko sudarymą.

Tarptautinėje teisėje taikomas bendrasis teisės principas *ex injuria jus non oritur* (pažeidimas nesukuria teisės pažeidėjui). Tarptautinės teisės doktrinoje Lenkijos Respublikos valstybingumo atkūrimas po Pirmojo pasaulinio karo³

³ ZARĘBA, S. Ciągłość państwa polskiego od 1918 r. z punktu widzenia prawa międzynarodowego. *Sprawy Międzynarodowe*, 2018, Nr. 3, p. 270. Prieiga per internetą: <http://czasopisma.isppan.waw.pl/index.php/sm/article/view/203/167>.

ir Baltijos valstybių nepriklausomybės atkūrimas 1990 m.⁴ kartais aiškinamas vadovaujantis *ius postliminii* koncepcija. Lotynų kalboje *limen* reiškia slenkstį, ribą. Senovės Romos pilietis, patekęs į priešų vergiją, atsidurdavo už Romos jurisdikcijos ribų. Senovės Romos teisėje *ius postliminii* taisyklė buvo taikoma Romos piliečiams, grįžusiems iš priešų nelaisvės. Pagal Romos teisę, tapę vergais, jie prarasdavo Romos piliečio statusą. Sugrįžusiems pagal *ius postliminii* buvo atkuriami nuosavybė ir prarastos teisės tiek, kiek šias teises (santuokos teisės ir pan.) buvo įmanoma atkurti atsižvelgiant į turto sąžiningo įgijimo senaties ir kitas aplinkybes. Grįžusiam iš priešų vergovės Romos kariui dar reikėjo atlikti specialią *postliminium* ceremoniją, kai už jo išlaisvinimą buvo sumokėta išpirka ar padaryti mainai. Klasikinės tarptautinės teisės praktikoje *ius postliminii* doktrina kartais buvo remiamasi tam, kad būtų nustatoma, ar karo metu okupuotoje teritorijoje okupanto priimti aktai buvo teisėti. Šiuolaikinėje tarptautinėje teisėje neteisėtai okupuotos ir aneksuotos užsienio valstybės suvereniteto visiškai restitucija nekelia jokių papildomų sąlygų. Nėra jokio pagrindo taikyti *ius postliminii* koncepciją Baltijos valstybių suverenitetui ir nepriklausomybei atkurti. Bendroji tarptautinė teisė nežino senaties kategorijos ir nenustato laiko ribų teisėms atkurti (restitucijai). Lietuvos Respublika tarptautinės teisės prasme nei 1940 m., nei kada nors vėliau neprarado suvereniteto jurisdikcijos savo sienų ribose ir savo piliečių atžvilgiu, išlaikė tarptautinės teisės subjekto statusą, kuris apima teisę palaikyti diplomatinis santykius, sudaryti tarptautines sutartis ir t. t. Todėl pamatinės 1991 m. liepos 29 d. sutarties preambulės ir 1 straipsnio normos yra taip pat šiuolaikinės bendrosios tarptautinės teisės dalis.

1969 m. Vienos konvencijos dėl tarptautinių sutarčių teisės 1 straipsnyje ir 1978 m. Vienos konvencijos dėl valstybių teisių perėmimo tarptautinėms sutartims 1 straipsnyje nustatyta, kad „sutartis – tai raštu tarp valstybių sudarytas tarptautinis susitarimas, kuriam taikomos tarptautinės teisės normos, įtvirtintas viename ar keliuose susijusiuose dokumentuose, nesvarbu, koks būtų to susitarimo pavadinimas.“ Rusijos Federacija 1991 m. gruodžio 24 d. paskelbė, kad ji yra valstybė Sovietų Sąjungos teisių ir pareigų tęsėja, o tarptautinė valstybių bendrija tai pripažino. Rusijos Federacija perėmė SSRS tarptautines sutartis, tęsia SSRS narystę Jungtinėse Tautose ir kitose pasaulinėse tarptautinėse organizacijose. Nežiūrint to, kad 1991 m. liepos 29 d. sutartis sudaryta tuo metu, kai formaliai Rusijos Tarybų Federacinė Socialistinė Respublika (RTFSR) buvo žlungančios Sovietų Sąjungos sąjunginė respublika, Sutartis pagal teisinį turinį ir formą Lietuvos ir Rusijos atžvilgiu yra tokia pat tarptautinė sutartis, kaip ir visos kitos

⁴ Žr. LOEBER, D. A. Legal Consequences of the Molotov-Ribbentrop Pact for the Baltic States on the Obligation „to Overcome the Problems Inherited from the Past“. *Baltic Yearbook of International Law*, 2001, volume 1, issue 1, p. 127; KARSKI, K. 'Ius Postliminil'jako podstawa uznania ciągłości przedwojennych i dzisiejszych państw bałtyckich. *Zeszyty Prawnicze Uniwersytetu Warszawskiego*, 14.1 / 2014.

jų tarptautinės sutartys. Papildomai galima paminėti, kad Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija ir Rusijos Federacijos užsienio reikalų ministerija savo interneto svetainėse šią sutartį nurodo kaip galiojančią sutartį. Abi šalys ją ratifikavo ir apsikeitė ratifikaciniais raštais 1992 m. gegužės 4 d. Šią dieną Sutartis ir įsigaliojo. 1969 m. Vienos konvencijos 26 straipsnis nustato, kad kiekviena įsigaliojusi sutartis jos šalims yra privaloma ir šalys privalo sąžiningai ją vykdyti.

Tas faktas, kad 1991 m. liepos 29 d. sutarties pasirašymo dieną Borisas Jelcinas buvo Rusijos Tarybų Federacinės Socialistinės Respublikos, kurios vardu jis pasirašė šią sutartį, prezidentas, o tik vėliau tapo Rusijos Federacijos prezidentu, pačios Sutarties galiojimui neturi reikšmės. 1969 m. Vienos konvencijos 7 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad laikoma, jog asmuo atstovauja valstybei priimant sutarties tekstą, tvirtinant jo autentiškumą arba išreiškiant valstybės sutikimą laikyti sutartį įpareigojančia, jei iš suinteresuotų valstybių veiksmų ar iš kitų aplinkybių yra aišku, kad tos valstybės laiko tą asmenį tuo tikslu atstovaujančiu valstybei, nereikalaujamos pateikti įgaliojamuosius raštus. Laikoma, kad šie pareigūnai pagal einamas pareigas yra savo valstybės atstovai, nereikalaujant, kad jie pateiktų įgaliojamuosius raštus: valstybių vadovai, vyriausybių vadovai, užsienio reikalų ministrai – visiems su sutarties sudarymu susijusiems veiksmams atlikti (1969 m. Vienos konvencijos 7 straipsnio 2 dalis).

Tam, kad sutartis būtų kvalifikuojama kaip sutartis pagal 1969 m. Vienos konvenciją, užtenka nustatyti, ar rašytiniu aktu (aktais) šio akto šalys ketino nustatyti įsipareigojimus pagal tarptautinę teisę, t. y. nustatyti, koks yra tarptautinis teisinis šio akto (aktų) objektas, spręsti, ar šalys šiuo aktu (aktais) išreiškė valią sudaryti sutartį, ir tuo pagrindu daryti išvadą, ar tokie asmenys, sudarę aktą (aktus), buvo įgalioti ar pagal tarptautinę teisę gali būti laikomi įgaliotais sudaryti valstybę (valstybes) įpareigojančią sutartį. 1991 m. liepos 29 d. sutartis visiškai atitinka šiuos reikalavimus. Be to, pagal 1969 m. Vienos konvencijos 8 straipsnį laikoma, kad valstybė išreiškė sutikimą sudaryti tarptautinę sutartį, jei vėliau valstybė savo veiksmais patvirtina, kad ji sutiko su sutarties sudarymu. Lietuvos Respublika ir Rusijos Federacija vėlesnėse dvišalėse sutartyse rėmėsi 1991 m. liepos 29 d. sutartimi, dar kartą patvirtindamos šios fundamentalios jų santykiams sutarties teisinę galią.

1991 m. liepos 29 d. sutartyje įtvirtinti šalių kaimynystės santykių pagrindai. Ši Sutartis gali būti vertinama kaip pagrindinė – joje nustatyti dvišalių santykių principai, sutartys, kurias šalys numato sudaryti tam tikrose srityse. Sutartimi remiamasi sudarant šias sutartis, kuriose minėti Sutarties principai bus konkretizuoti. 1991 m. liepos 29 d. sutartimi jos šalys rėmėsi sudarydamos kitas dvišales tarptautines sutartis.

1991 m. liepos 29 d. sutarties 11 straipsnyje *inter alia* nustatyta:

„Rusijos Tarybų Federacinė Socialistinė Respublika reiškia savo ypatingą suinteresuotumą, o Lietuvos Respublika prisiima įsipareigojimą prisidėti prie

palankių Kaliningrado srities ūkinio ir nacionalinio kultūrinio vystymosi sąlygų išsaugojimo. Šios sąlygos bus sureguliuotos specialiaame Aukštųjų Susitariančiųjų Šalių susitarime.“

1991 m. liepos 29 d. sudarytame Susitarime dėl bendradarbiavimo ekonominėje ir socialinėje-kultūrinėje RTFSR Kaliningrado srities raidoje (toliau – Susitarimas dėl Kaliningrado srities raidos) šalys vadovavosi Sutarties nuostatomis ir taip įgyvendino Sutarties 11 straipsnio pagrindines normas.

Susitarimo dėl Kaliningrado srities raidos 1 straipsnyje šalys nustatė:

„Šalys, pripažindamos esamų sienų tarp Lietuvos Respublikos ir Rusijos Tarybų Federacinės Socialistinės Respublikos visame jų ilgyje neliečiamybę ir remdamosi Sutarties 1 straipsniu, susitarė sudaryti susitarimus, kuriuose bus išspręsti sienų režimo ir kur praeina sienų linija, pasienio vidaus vandenių, Lietuvos Respublikos ir Rusijos Tarybų Federacinės Socialistinės Respublikos kontinentinio šelfo ir išskirtinės ekonominės zonos Baltijos jūroje apibrėžimo bei panaudojimo konkretūs klausimai.“

1997 m. spalio 24 d. Lietuvos Respublikos ir Rusijos Federacijos sutartyje dėl Lietuvos ir Rusijos valstybės sienos ir 1997 m. spalio 24 d. Lietuvos Respublikos ir Rusijos Federacijos sutartyje dėl išskirtinės ekonominės zonos ir kontinentinio šelfo atribojimo Baltijos jūroje taip pat pateikiama nuoroda į 1991 m. liepos 29 d. sutartį.

1991 m. liepos 29 d. sutarties 2 straipsnis skelbia, kad šalys „pripažįsta viena kitos teisę savarankiškai įgyvendinti savo suverenitetą gynybos ir saugumo srityje joms priimtinais formomis, prisidedamos prie nusiginklavimo ir įtampos mažinimo Europoje proceso, taip pat ir per kolektyvinio saugumo sistemas, o sąveikos šioje srityje formos bus nustatytos atskirame susitarime.“ Ši nuostata pripažįsta neatimamą Lietuvos teisę savarankiškai pasirinkti saugumo garantijas, tarp jų ir galimybę įstoti į pasirinktas kolektyvinio saugumo ir gynybos organizacijas, visų pirma – į Šiaurės Atlanto Sutarties Organizaciją (NATO).

Nepriklausomybę atkūrusi Lietuvos Respublika savarankiškai sprendė nuosavybės klausimus savo teritorijoje dar iki 1991 m. liepos 29 d. sutarties sudarymo. Toks iš valstybės suvereniteto išplaukiantis statusas įtvirtintas Sutarties 13 straipsnyje:

„Aukštosios Susitariančiosios Šalys savarankiškai reguliuoja nuosavybės santykius savo teritorijoje.

Vienos iš Aukštųjų Susitariančiųjų Šalių valstybinės nuosavybės, juridinių asmenų ir piliečių nuosavybės, esančios kitos Aukštosios Susitariančiosios Šalies teritorijoje, teisinį režimą reguliuoja įstatymai tos Aukštosios Susitariančiosios Šalies, kurioje yra ta nuosavybė, jeigu kitko nenumatyta atskiruose Aukštųjų Susitariančiųjų Šalių susitarimuose.“

Dar 1990 m. kovo 13 d. Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba nutarė, kad visos šio nutarimo priėmimo dieną Lietuvos teritorijoje esančios sąjunginio

ir sąjunginio-respublikinio pavaldumo valstybinės įmonės, įstaigos ir organizacijos pereina Lietuvos Respublikos jurisdikcijai. 1991 m. rugpjūčio 21 d., t. y. praėjus mažiau nei mėnesiui nuo Sutarties sudarymo, Lietuvos Respublikos Ministrų Taryba priėmė nutarimą dėl buvusių sąjunginio pavaldumo įmonių sąjunginio turto. Šiame nutarime nustatyta, kad neįtrauktos į privatizuojamų įmonių sąrašus buvusios sąjunginio pavaldumo įmonės (objektai) priklauso Lietuvos Respublikos jurisdikcijai kaip Lietuvos Respublikos valstybinė nuosavybė, jeigu tarpvalstybinėse Lietuvos Respublikos ir TSR Sąjungos derybose nebus susitarta kitaip.

1991 m. liepos 29 d. sutarties 4 straipsnyje įtvirtinti principai, kurie pašalina ateityje galinčias kilti pretenzijas dėl tariamo buvusių SSRS piliečių diskriminavimo įgyjant vienos iš Sutarties šalių pilietybę:

„Aukštosios Susitariančiosios Šalys garantuoja savo piliečiams nepriklausomai nuo jų tautybės ar kitokių skirtumų lygias teises ir laisves.

Rusijos Tarybų Federacinė Socialistinė Respublika asmenims, kurie turi Lietuvos Respublikos pilietybę arba teisę į šią pilietybę ir šios Sutarties pasirašymo metu nuolat gyvena RTFSR teritorijoje bei turi RTFSR nuolatinę darbo vietą arba kitą teisėtą pragyvenimo šaltinį, garantuoja teisę laisva valia ir RTFSR įstatymų nustatyta tvarka įgyti Rusijos Tarybų Federacinės Socialistinės Respublikos pilietybę, netaikydama jiems kokių nors kitokių pilietybės įgijimo sąlygų negu tos, kurios nustatytos visiems kitiems asmenims.

Lietuvos Respublika garantuoja asmenims, kurie turi teisę į RTFSR pilietybę ir iki 1989 m. lapkričio 3 d. nuolat gyveno bei tebegyvena Lietuvos teritorijoje, ir turi Lietuvos Respublikoje nuolatinę darbo vietą arba kitą teisėtą pragyvenimo šaltinį, teisę laisva valia ir pagal Lietuvos Respublikos įstatymus įgyti Lietuvos Respublikos pilietybę, netaikydama jiems sėslumo cenzą, lietuvių kalbos mokėjimo ar kokių nors kitokių pilietybės įgijimo sąlygų negu tos, kurios nustatytos visiems kitiems asmenims.“

Lietuva, sudarydama Sutartį su Rusija, atsižvelgė į Rusijos pageidavimus suteikti galimybę asmenims, įsikūrusiems Lietuvoje iki Sutarties pasirašymo ir turintiems teisę į Rusijos pilietybę, pasirinkti Lietuvos Respublikos pilietybę netaikant sėslumo cenzą ir valstybinės lietuvių kalbos mokėjimo reikalavimų.

Pagal Sutarties 5 straipsnį kiekviena jos šalis pagal visuotinai pripažintus tarptautinės teisės principus ir normas savo įstatymuose nustatys teises ir pareigas, kurių atsiradimas siejamas su tos šalies pilietybės įgijimu. Pagal šį straipsnį kiekviena šalių visiems šios Sutarties 4 straipsnyje nurodytiems asmenims, gyvenantiems jos teritorijoje, nepriklausomai nuo jų tautybės įsipareigojo garantuoti pilietines ir politines, socialines, ekonomines ir kultūrines teises bei pagrindines žmogaus laisves pagal visuotinai pripažintus tarptautinės teisės principus bei normas ir šalies, kurioje gyvena, įstatymus, taip pat etninėms, religinėms ir kalbinėms mažumoms priklausančių asmenų teisę kartu su kitais

tos pačios grupės nariais arba oficialiai užregistruotos bendruomenės nariais naudotis savo kultūra, išpažinti savo religiją ir atlikti jos apeigas, taip pat vartoti gimtąją kalbą.

Rusijos Federacijai ypač svarbios buvo krovinių ir keleivių tranzito į Kaliningrado sritį per Lietuvos Respublikos teritoriją garantijos. Lietuva savo ruožtu buvo suinteresuota krovinių ir keleivių tranzitu per Rusijos Federacijos teritoriją. Sutarties 14 straipsnyje nustatyta, kad šalys, užtikrindamos tranzitinius krovinių ir keleivių pervežimus per savo jūrų, upių uostus ir oro uostus, geležinkeliais bei automobilių keliais ir vamzdynais, sudarys specialų susitarimą dėl krovinių ir keleivių tranzito per savo teritorijas suregulavimo be jokios diskriminacijos.

1992 m. vasario 12 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Rusijos Federacijos Vyriausybės susitarimas dėl bendradarbiavimo principų ir tarpusavio santykių sąlygų transporto srityje nustatė, kad kiekviena iš Susitariančiųjų Šalių pagal savitarpio susitarimo principą sudaro tinkamas sąlygas kitos Susitariančiosios Šalies visų rūšių transportui, pervežančiam keleivius ir krovinius tarp abiejų Šalių, taip pat tranzitu per jų teritorijas, funkcionuoti. Susitarime taip pat nurodyta, kad visi keleivių ir krovinių pervežimai, vykdomi vienos iš Susitariančiųjų Šalių per kitos Susitariančiosios Šalies teritoriją, ir transporto priemonės, vykdančios šiuos pervežimus, atleidžiami nuo valstybinių mokesčių už kelių, transporto priemonių panaudojimą ir aptarnavimą, taip pat nuo pelno ir pajamų mokesčio, gauto už pervežimus. Vadovaujantis 1991 m. liepos 29 d. sutarties nuostatomis ir atsižvelgiant į 1992 m. vasario 12 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Rusijos Federacijos Vyriausybės susitarimą dėl bendradarbiavimo principų ir tarpusavio santykių sąlygų transporto srityje, 1993 m. lapkričio 18 d. buvo sudaryti trys Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Rusijos Federacijos Vyriausybės susitarimai: dėl oro susisiekimo, dėl prekybinės jūreivystės, dėl tarptautinio susisiekimo automobiliais. Vadovaujantis 1992 m. vasario 12 d. Susitarimu dėl bendradarbiavimo principų ir tarpusavio santykių sąlygų transporto srityje, 2007 m. gruodžio 4 d. buvo sudarytas Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Rusijos Federacijos Vyriausybės susitarimas dėl laivybos Kuršių mariose bei Lietuvos Respublikos ir Rusijos Federacijos Kaliningrado srities vandenų keliais.

Lietuvos Respublikai sutinkant, Europos Sąjunga ir Rusijos Federacija 2002 m. lapkričio 11 d. pasirašė Bendrąjį pareiškimą dėl tranzito tarp Kaliningrado regiono ir likusios Rusijos Federacijos dalies, pagal kurį nuo 2003 m. liepos 1 d. Rusijos Federacijos piliečiams kelionei iš Rusijos Federacijos teritorijos į Rusijos Federacijos Kaliningrado sritį ir atgal tranzitu per Lietuvos Respublikos teritoriją išduodamas supaprastinto tranzito dokumentas (STD) arba supaprastinto tranzito geležinkeliu dokumentas (STGD). Europos Sąjunga įsipareigojo atlyginti visas papildomas Lietuvos Respublikos STD ir STGD įvedimo išlaidas.

Kai kurios 1991 m. liepos 29 d. sutarties nuostatos, kaip antai 10 straipsnio nuostata, kurioje įtvirtinta, kad ekonominę šalių bendradarbiavimą reglamentuos sutartys ir susitarimai, nustatantys didžiausio palankumo režimą, buvo išplėtos universaliose tarptautinėse sutartyse, kuriose dalyvauja abi šalys. Lietuvai ir Rusijai įstojus į Pasaulio prekybos organizaciją (PPO), jų tarptautinės prekybos santykius reguliuoja PPO steigimo sutarties ir kitos PPO normos. Be abejo, toliau galioja 1991 m. liepos 29 d. sutarties reikalavimas jos šalims informuoti viena kitą apie ekonominius sprendimus, kurie gali atsiliepti kitos Aukštosios Susitariančiosios Šalies teisėms ir teisėtiems interesams. Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą, Rusijos Federacija pagal ES vidaus rinkos normas yra trečioji šalis, kuriai taikomos užsienio prekybos normos, įskaitant išorės muitų taisykles. ES prekybos santykiai su trečiosiomis šalimis reglamentuojami pagal PPO normas ir dvišalius prekybos susitarimus. Nuo 1997 m. ES ir Rusijos Federacijos tarptautinius ekonominius santykius dvišaliu lygiu taip pat reglamentuoja Partnerystės ir bendradarbiavimo susitarimas.

Pagal Europos Sąjungos teisę Rusijos piliečiai yra trečiosios valstybės piliečiai, kurių atvykimui į Lietuvos Respublikos teritoriją ir vizų režimui taikomos 2016 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas (ES) 2016/399 dėl taisyklių, reglamentuojančių asmenų judėjimą per sienas, Sąjungos kodekso (Šengeno sienų kodekso) reikalavimai. 2007 m. birželio 1 d. įsigaliojus Europos Bendrijos ir Rusijos Federacijos Susitarimui dėl vizų Europos Sąjungos ir Rusijos Federacijos piliečių išdavimo tvarkos supaprastinimo, Rusijos Federacijos ir Europos Sąjungos piliečiams įsigaliojo supaprastinta vizų išdavimo tvarka.

Sutartis taip pat nustatė šalių bendradarbiavimo principus kultūros, meno, sveikatos apsaugos, švietimo, mokslo, informacijos, technikos (7 straipsnis), tarptautinio ekologinio saugumo srityse (9 straipsnis), finansinių ir bankų santykių principus (12 straipsnis).

Šių eilučių autorius dalyvavo rengiant daugelio čia paminėtų dvišalių sutarčių tekstus.